

28. ANDĚLÉ: KDO JSOU A CO DĚLAJÍ ?

Kdo jsou andělé?

„Andělé jsou čistě duchovní stvoření, netělesná, neviditelná a nesmrtelná, osobní bytosti vybavené rozumem a vůlí. Neustále kontemplují Boha tváří v tvář, oslavují ho, slouží mu a jsou jeho posly při naplňování poslání spásy pro všechny lidi“ (*Kompendium KKC*, 60). „Celým svým bytím jsou andělé služebníky a posly Boha. Kvůli skutečnosti že „jsou neustále v blízkosti mého nebeského Otce“ (*Mt 18, 10*), jsou „dbalí rozkazů, poslušní na jeho slovo“ (viz *Ž 103, 20*). Jako bytosti ryze duchové mají rozum a vůli: jsou to bytosti osobní a nesmrtelné. Dokonalostí překonávají všechna viditelná stvoření. To dosvědčuje záře jejich slávy“ (*KKC*, 329-330).

Svatý Augustin o nich říká: „*„Angelus” officii nomen est, (...) non naturae. Quaeris nomen huius naturae, spiritus est; quaeris officium, angelus est: ex eo quod est, spiritus est, ex eo quod agit, angelus* – Slovo „anděl“ označuje úřad (službu, poslání), ne přirozenost. Ptáš – li se, jak se nazývá tato přirozenost, je to duch, ptáš – li se, jaký má úkol, je to anděl. Je duchem tím, čím je, zatímco tím, co plní, je andělem“ (SVATÝ AUGUSTIN, *Enarratio in Psalmos 103, 1, 15: CCL 40, 1488*).

Je existence andělů pravdou víry?

Určitě. „Existence duchovních bytostí, netělesných, které Písmo svaté obvykle nazývá anděly, je pravda víry. Svědectví Písma je tak jasné, jako jednomyslnost tradice“ (*KKC*, 328).

Co dělají andělé ve Starém zákoně?

- Starý zákon popisuje různé zásahy andělů do života izraelského lidu:
- Například:
 - Boj Jákoba s andělem (*Gn 32, 25-29*);
 - Schody, po kterých kráčeli andělé, jak se to zdálo Jákobovi (*Gn 28, 12*);
 - Tři andělé jako hosté u Abrahama (*Gn 18*);
 - Zásah anděla, který zadržel ruku Abrahama, který se chystal obětovat Izáka;

- Anděl, který nese jídlo proroku Eliášovi na poušti.
- Naléhavé je potom pozvání, které čteme v Žalmu 148 (Kosmická chvála): „Haleluja. Chvalte Hospodina z nebes, chvalte ho ve výšinách! Chvalte ho, všichni jeho andělé, chvalte ho, všechny jeho zástupy... chvalte Hospodinovo jméno! Vždyť on přikázal, a bylo to stvořeno“ (*Žalm 148, 1-5*).

Jak mluví o andělech Nový zákon?

- Také Nový zákon mluví často o andělech. Viz například:
 - Zvěstování andělů pastýřům o narození Krista;
 - Anděl, který se ve snu zjevuje Josefovi a radí mu, aby utekl s Marií a dítětem;
 - Andělé, kteří se klaní a slouží Ježíšovi po pokušeních na poušti;
 - Anděl, který oznámil Magdaleně a ostatním ženám vzkříšení Krista;
 - Osvobození svatého Petra z vězení a z pout v Římě;
 - Apokalypsa.
- Zvláště působivé je tvrzení Krista o andělech při obraně maličkých: „Mějte se na pozoru, abyste nepohrdali ani jedním z těchto maličkých. Pravím vám, že jejich andělé v nebi jsou neustále v blízkosti mého nebeského Otce“ (*Mt 18, 10*).

Jaký je vztah mezi Ježíšem Kristem a anděly?

- „Kristus je středem andělského světa. Oni jsou jeho anděly: „Až přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním (...)“ (*Mt 25, 31*).
- Jsou jeho, protože byli stvořeni skrze Něho a pro Něho, protože „v něm bylo stvořeno všechno na nebi a na zemi – svět viditelný i neviditelný, jak nebeské trůny, tak i panstva, vlády a mocnosti – a všechno je stvořeno skrze něho a pro něho“ (*Kol 1, 16*).

- Jsou jeho ještě více, protože je učinil posly ve svém úradku spásy: „Což není každý anděl jen duchem, vyslaným k službě těm, kdo mají dojít spasení?“ (Žid 1, 14).
- Od počátku stvoření a během celých dějin spásy oznamují zdálky nebo zblízka tuto spásu a slouží při uskutečňování spásného Božího úradku (...).
- Od vtělení do nanebevstoupení je život vtěleného Slova obklopen klaněním a službou andělů. Když Bůh „chce uvést Prvorozeného do světa, praví opět: „Ať se mu pokloní všichni andělé Boží!“ (Žid 1, 6). Jejich chvalozpěv při narození Krista nepřestal znít ve chvále církve: „Sláva na výsostech Bohu...“ (Lk 2, 14). Andělé chrání Ježíšovo dětství, slouží Ježíšovi na poušti, posilují ho během agonie, i když by ho mohli zachránit z rukou nepřátel jako kdysi Izrael. Andělé také „evangelizují“ (Lk 2,10), když zvěstují dobrou zprávu o vtělení a vzkříšení Krista. Při Kristově návratu, který ohlašují, mu budou sloužit při jeho soudu“ (KKC, 331-333).

Co znamená evangelijní věta: „...uzříte nebesa otevřená a anděly Boží vystupovat a sestupovat na Syna člověka“ (Jn 1,51)?

Origenes, starověký kněz a teolog, který žil mezi roky 185 a 253 po Kristu, takto osvětluje tuto větu: „Andělé sestupují, protože Kristus sestoupil jako první; oni se báli sestoupit dříve, než Pán uspořádal nebeské mocnosti a všechny věci (Kol 1,16). Ale když viděli Knížete nebeských zástupů, jak přebývá na zemi, tehdy touto otevřenou cestou vyšli za svým Pánem a poslechli tak vůli toho, který je rozdělil jako strážce těch, kteří věří v jeho jméno (...). Proto když se narodil Kristus, „hned tu bylo s andělem množství nebeských zástupů a takto chválili Boha ... (Lk 2, 13)“ (ORIGENES, *Homílie na Ezechiela I*, 7; SC 352, 71-73).

Jakým způsobem jsou andělé přítomní v životě církve?

„Celá církev má dobrodiní z tajemné a mocné pomoci andělů. V liturgii se církev spojuje s anděly, aby se klaněla Bohu třikrát svatému; vzývá jejich pomoc („V pokoře tě prosíme...“ – římského kánonu nebo ve zpěvu „Ať tě andělé doprovázejí do ráje“... - v liturgii za zemřelé nebo

také v „Hymnu cherubínů“ - z byzantské liturgie), a slaví zvlášť památku některých andělů (svatého Michaela, svatého Gabriela, svatého Rafaela, andělů strážných). Od svého počátku až do hodiny smrti je lidský život obklopen ochranou andělů a jejich přímluvou“ (KKC, 334-336). „Církev se spojuje s anděly, aby se klaněla Bohu, vzývá jejich pomoc a slaví liturgickou památku u některých z nich“ (Kompendium KKC, 61).

Jakým způsobem se věřící při napodobování andělů mohou klanět Bohu?

- Klanět se znamená vzdávat úctu Kristu Pánu skutečně přítomnému se svým Tělem ve svatostánku. Takový kult klanění (neboli latrie) je vyhrazen výlučně samotnému Bohu, jako výraz pocty, uznání Jeho nadřazenosti a naší podřízenosti.
- Eucharistická adorace vyvěrá:
 1. ze slavení eucharistie: oběť mše svaté je opravdu původem a cílem úcty, která je vzdávána Eucharistii mimo mši svatou, která je proto vnitřně spojena s eucharistickým slavením, její přirozené prodloužení je k tomu nasměrováno;
 2. z víry ve skutečnou přítomnost Pána: ona přirozeně vede k vnějšímu, veřejnému a soukromému se projevení té samé víry;
 3. z jistoty, že Pán je vždy s námi: „Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku“ (Mt 28, 20).
- Adorace Nejsvětější svátosti může být jak osobní, tak ve společenství, ve svých různých formách včetně vystavení Nejsvětější svátosti v ostensoriu nebo pyxidě, v časově prodloužené formě nebo v krátké. Vystavení je doporučováno církví pastýřům a věřícím a vysoce vyjadřuje pouto, které existuje mezi slavením oběti Páně (která je sama v sobě největším skutkem církve) a stálou přítomností v posvěcené hostii.
- Adorování Ježíše Krista přítomného v Eucharistii mimo mši svatou, také jako náhrada (za hříchy) je důsledkem naší víry ve slavené tajemství. Adorace proto musí být chápána jako příprava na mši svatou, jako

postoj ke slavení svatých tajemství a jako poděkování za dar eucharistie.

Jsou jiné způsoby, abychom adorovali Pána?

Kromě forem adorace, o kterých jsme již mluvili, je třeba připomenout, že naše láska k Eucharistii se může vyjádřit v jiných formách, kterými adorujeme Pána, jako:

- **Nepřetržitá adorace**, adorace čtyřicetihodinová nebo v jiných formách, které zahrnují celé farní nebo řeholní společenství, nebo eucharistické sdružení, jež skýtají příležitost pro četná vyjádření eucharistické úcty;
- **Prostá návštěva Nejsvětější svátosti** vložené ve svatostánku: krátké setkání s Kristem, jak nám to radí víra v jeho přítomnost. Je to charakterizováno tichou modlitbou;
- **Eucharistické požehnání**, které obyčejně završuje procesí a eucharistické adorace, když je přítomen kněz nebo jáhen. Protože požehnání Nejsvětější svátostí není formou eucharistické zbožnosti samo o sobě, musí mu předcházet krátká výstava s odpovídajícím časem pro modlitbu a ztišení. Proto je zakázána výstava, která by byla učiněna pouze pro udělení požehnání;
- **Eucharistická procesí** po cestách pozemského města: pomáhají věřícím, aby se cítili jako Boží lid, který putuje se svým Pánem a vyhlašuje víru v Boha s námi a pro nás. To platí především pro eucharistické procesí po výtce, to je na slavnost *Corpus Domini (Těla Páně)*. V procesích musí všechno napomáhat tomu, aby byla vyvýšena důstojnost a úcta k Nejsvětější svátosti: chování, výzdoba cest, věnování květin, zpěvy a modlitby musí být projevem víry v Pána a chvály Jemu;
- **Eucharistické kongresy**: jsou znamením víry a lásky, mohou být považovány za „statio“, to je za posílnění v úsilí a v modlitbě, ke kterému zve komunita všeobecnou církev nebo místní církev zve ostatní církve téhož kraje nebo téhož národa nebo celého světa, aby společně prohloubili nějaký aspekt eucharistického tajemství nebo mu věnovali hold veřejné úcty.

Kdo jsou archandělé?

- V křesťanské víře jsou mezi anděly také tři archandělé. V Bibli a zvláště v knize Tobiáš čteme, že archandělé jsou ti, co sedí v Boží přítomnosti, kontemplují jeho slávu a neustále ho chválí. Katolická církev rozeznává (uznává) tři archanděly:
- **Michael**: jméno etymologicky znamená: „Kdo je jako Bůh?“, „Velikost Boží“, „Velký Bůh“ nebo „Podobný Bohu“. Je to archanděl světla a ohně; je na čele nebeských zástupů. Je to on, kdo vrhnul Lucifera daleko od ráje. Proto je v křesťanské ikonografii představován jako silný mladík, mladý a krásný, s brněním. Je uváděn jako ochránce římskokatolické církve a také jako svatý patron židovského národa. Liturgie zemřelých ho miluje jako toho, kdo doprovází duše.
- **Gabriel**: jeho jméno etymologicky znamená „Boží síla“, protože se předpokládá, že bojoval s Jákobem a zlomil mu stehenní kost (viz *Gn*, 32). Představil se Zachariášovi jako „ten, který stojí před Bohem“ (*Lk* 1, 19). Zjevil se Panně Marii a oznámil jí narození Ježíše. Proto je považován za hlavu vyslanců a také za Anděla zjevení. V křesťanské ikonografii je představován jako elegantní, majestátní mladík, oblečený do bohatých šatů. Často je také zobrazován na kolenou před Pannou Marií s pažemi zkříženými na prsou a v ruce má pergamen, žezlo, nebo lillii.
- **Rafael**: jeho jméno znamená: „Božský uzdravovatel“ nebo „Bůh uzdravuje“, „Spása Boží“, je citován v knize Tobiáš a doprovází Tobiáše na cestě do Mezopotámie, aby znovu získal peníze otce, osvobodil Sáru od démona a napomohl jejímu manželství s Tobiášem. Je často považován za anděla zvláštního ochránce, hlavu strážných andělů, anděla Prozřetelnosti, který bdí nad celým lidstvem. V křesťanské ikonografii je často zobrazován společně s mladým Tobiášem a s jeho psem, kterého věrně a trvale doprovází. Je označován jako ochránce poutníků, tedy těch, kteří konají pouť na náboženské místo anebo ještě lépe jsou na cestě směrem k Bohu. Je proto zobrazován jako pocestný, který cestuje

s hůlkou a sandály, s polní lahví s vodou a s mošnou na řemenu.

- Církev slaví svátek těchto tří archandělů 29. září.

Co konají strážní andělé?

- V knize *Exodus* čteme: „Tak praví Pán: „Hle, já posílám před tebou anděla, aby tě opatroval na cestě a aby tě uvedl na místo, které jsem připravil. „Měj se před ním na pozoru a poslouchej ho, nevzdoruj mu, neboť přestupky vám nepromine, poněvadž v něm je mé jméno“ (*Ex 23, 20-21*).
- „Každý věřící má po svém vlastním boku anděla jako ochránce a pastýře, aby ho vedl k životu“ (SVATÝ BASIL VELIKÝ, *Adversus Eunomium*, 3, 1: SC 305, 148).
- Od svého počátku až do hodiny smrti je lidský život obklopen jejich ochranou a jejich přímluvou“ (*KKC*, 336).
- V knize žalmů čteme: „On (Bůh) svým andělům vydal o tobě příkaz, aby tě chránili na všech tvých cestách“ (*Žalm 91, 11*). Svatý Bernard takto komentuje tuto biblickou větu: „Tato slova, jakou úctu musí v tobě vzbudit, jakou zbožnost ti dát, jakou důvěru ti vlít! Úctu kvůli přítomnosti, zbožnost kvůli blahovůli, důvěru kvůli ochraně. Jsou tudíž přítomni, a jsou přítomni pro tebe, nejen s tebou, ale pro tebe. Jsou přítomni, aby tě chránili, jsou přítomni, aby ti prospívali. (...) Milujme vroucně Boží anděly, jako ty, kteří budou jednou našimi spoludědici, zatímco v mezidobě jsou našimi vůdci a ochránci, ustanovenými a danými nám od Otce. (...) Nemohou být poraženi ani svedeni, a tím spíše nemohou svést oni, kteří nás chrání na všech našich cestách. Jsou věrní, jsou opatrní, jsou mocní. Proč se třást? Jen je následujeme, budme jim blízko a zůstávejme v ochraně Boha nebes“ (SVATÝ BERNARD, opat, *Promluva 12 na Žalm 9, opera omnia*, ed. cisterc. 4 [1966] 458-462).

- Kult andělů strážných se objevuje od 16. století jako samostatný svátek v mnoha kostelech. Do římského kalendáře byl zaveden v roce 1615.

Jakými modlitbami nás církev zve, abychom se obraceli k Bohu skrze anděly strážné?

- V liturgický den andělů strážných (2. října), se církev při eucharistickém slavení modlí takto: „Ó Bože, který v tajemné prozřetelnosti posíláš z nebe své anděly k naší obraně a ochraně, učiň, abychom na cestě života byli vždy podporováni jejich pomocí, abychom byli s nimi spojeni ve věčné radosti. Přijmi Pane dary, které ti nabízíme na počest svatých andělů, jejich ochrana ať nás vysvobodí z každého nebezpečí a vede nás šťastně do nebeské vlasti. Ó Otče, který nám v této svátosti dáváš chléb pro věčný život, veď nás za pomoci andělů do života spásy a pokoje. Skrze Krista našeho Pána“.
- Křesťanská lidová tradice nám předala tuto jednoduchou, ale krásnou modlitbu k andělu strážnému:

„Anděle Boží, strážce můj,
rač vždycky být ochránce můj:
mě vždycky veď a napravuj,
ke všemu dobrému mě vzbuzuj.

Ctnostem svatým mě vyučuj,
ať jsem tak živ, jak chce Bůh můj.

Tělo, svět, ďábla přemáhám,
na tvá vnuknutí pozor dávám.

A tak s tebou ve spojení
ať vytrvám do skonání,
po smrti pak v nebi věčně
chválím Boha ustavičně.
Amen..“

NB: Pro prohloubení tématu čtěte následující dokumenty: KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE (KKC), 326-336; 350-352; 391-393; 1023-1029. KOMPENDIUM KKC, 59-61.

Poznámka – Citace z Katechismu katolické církve nebo Kompendia odpovídají v některých případech italskému vydání. Katecheze je zpracována podle předlohy vypracované Mons. Raffaello Martinelli:

(http://www.sancarlo.pcn.net/argomenti_nuovo/pagina0.html)

Katecheze naleznete: <http://spolotcepia.signalny.cz/>